

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร

อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

Farmers' Opinions of Rice Production by Good Agricultural Practice of Farmers in Prakonchai District, Buriram Province

ปรีชา นาจรูญ (Precha Najarun)* เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benjamas Yooprasert)**

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2554 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.97 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน ประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 19.94 ปี ประสบการณ์ในการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวเฉลี่ย 5.77 ปี เกษตรกรส่วนมากเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักและเคยไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 28.47 ไร่ พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 27.78 ไร่ พื้นที่ทำนาแบบเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 15.29 ไร่ ผลผลิตข้าวทั่วไปเฉลี่ย 438.66 กก./ไร่ ผลผลิตข้าวเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 469.11 กก./ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินจาก ธ.ก.ส. (2) เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 74.0 ตอบถูกเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร และมีระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมจากกลุ่มบุคคลมากที่สุด (3) เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 88.0 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม และเห็นด้วยในประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวมากที่สุด และ (4) เกษตรกรมีปัญหาในประเด็นการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวมากที่สุด และเสนอแนะให้รัฐบาลสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ ความคิดเห็น เกษตรดีที่เหมาะสม การผลิตข้าว อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yorddoi@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agashben@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the state of society and the economy of the agriculturist; (2) the knowledge of the agriculturist about rice production by good agricultural practice GAP; (3) the agriculturist opinions of rice production by GAP and (4) problem and the suggestion of the agriculturist about rice production by GAP.

Population was the 100 agriculturists who attends the encourages goods safe production and standardized project in 2011 bc. Tool that used to was the questionnaire analyse the data with computer program, the statistics that used to was frequency , percentage, minimum, maximum score, average, the standard deviates, and rank arrangement .

The results showed that (1), most farmers were male, mean age 46.97 years of elementary education. 4.38 people Average household members who experienced an average of 19.94 years of experience in rice production, rice farming is the average of 5.77 years, most farmers are members of the farmers. Almost all farmers have a professional do the job and get to the agricultural extension officers. The average agricultural land area of 28.47 acres to 27.78 acres of land in question in an average of 15.29 acres of agricultural productivity as well as general average 438.66 kg / ha for rice farming, the average 469.11 kg / ha, most farmers recover. from the Bank for Cooperative . (2) farmers more than 74.0 percent correct answers on the use of good agricultural practices to promote rice production. The knowledge of officials of the Department of Agricultural Extension. The level of knowledge about agriculture, the most appropriate group (3) More than 88.0 percent of the farmers on the farm as well. And agree on the issue of harvesting and postharvest most and (4) farmers' problems in the quality management process prior to the harvest. And suggested that the quality of rice seeds.

Keywords: Opinions, Good agricultural practice, GAP, Rice production, Prakonchai District, Buriram Province

บทนำ

ปัจจุบันผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพ คุณภาพและสุขอนามัยของอาหารที่บริโภคมากขึ้น ผู้ผลิตสินค้าจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตของตนเอง รวมทั้งความพยายามลดความเสี่ยงที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น การปนเปื้อนของสารเคมี หรือการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ที่เป็นอันตราย กฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของอาหาร มีทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งของประเทศตนเอง และระเบียบของประเทศผู้นำเข้า การส่งออกสินค้าเกษตรไปขายในตลาดต่างประเทศ ผู้ผลิตและผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบทางเทคนิคหรือมาตรฐานแบบบังคับปฏิบัติที่กำหนดขึ้น โดยหน่วยงานราชการของประเทศผู้นำเข้า หรืออ้างอิงจากมาตรฐานสากล สินค้าที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบเหล่านี้ อาจถูกตัดหรือปฏิเสธการนำเข้า รัฐบาลในหลายประเทศ ซึ่งเป็นผู้ส่งออกสินค้าเริ่มใช้มาตรการควบคุมการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตระดับแปลง การแปรรูป การขนส่ง และการกระจายสินค้า เพื่อให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคมีคุณภาพ และความปลอดภัย ดังนั้นผู้ผลิตและผู้ส่งออกจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ เทคนิค และข้อกำหนด ซึ่งระยะแรกอาจดูซับซ้อนยุ่งยาก แต่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะไม่สามารถขายผลผลิตได้(กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 2554: 1)

ประเทศไทยในฐานะเป็นผู้ผลิตข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักประจำชาติและเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศในการส่งออกสู่ตลาดโลก รวมทั้งในฐานะเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) มีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหาร และมาตรฐานด้านสุขอนามัยพืชและสัตว์ที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรต่างๆ ในการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 2548: 9) รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรขึ้นโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตกค้างในผลผลิต ปลอดภัยจากจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคต่อคน สัตว์และพืช ปลอดภัยจากสารเคมีซึ่งอาจปนเปื้อนในระหว่างขั้นตอนการผลิต การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง หรือที่เรียกว่า มาตรฐานระบบ เช่น การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agricultural Practice : GAP) หลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice : GMP) และระบบวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุมในการผลิตอาหาร(Hazard Analysis and Critical Control Point : HACCP) และในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตร จึงต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการค้าโลกที่เกิดขึ้น โดยมีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน โดยปรับปรุงคุณภาพการผลิตและผลผลิตภายในประเทศและเพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกรในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพสินค้าเกษตรภายใต้ยุทธศาสตร์เกษตรอินทรีย์เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยในลักษณะของครัวโลก (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 2549: 1-2)

อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่การเกษตรที่มีศักยภาพในการเพาะปลูกข้าวค่อนข้างสูง โดยมีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 390,195 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 90.0 ของการใช้ประโยชน์พื้นที่การเกษตรทั้งหมด ซึ่งในปี 2548 เป็นต้นมา สำนักงานเกษตรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับนโยบายให้การดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตพืชที่ปลอดภัยด้วยระบบการจัดการคุณภาพพืชตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีต่อเนื่องมาจนถึง ปี 2554 ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีสู่สากลตามยุทธศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการพัฒนาการเกษตรเพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีและเป็นการเตรียมความพร้อมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพพืชตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ

ยุทธศาสตร์มาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตรและอาหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และนโยบายของรัฐบาลด้านการรักษาและเพิ่มรายได้ของประชาชน (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2554:1)

จากสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีการใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตข้าว เช่น ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารควบคุมและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ประกอบกับการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้องของเกษตรกร ซึ่งอาจส่งผลให้มีสารพิษปนเปื้อนในดินและน้ำหรือตกค้างในผลผลิตในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคผลผลิต ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องยิ่งในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพพืชตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวเพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินโครงการส่งเสริมการเกษตรด้านการจัดการคุณภาพพืชตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รวมทั้งเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่ลุ่มลิ่งต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว
- 2) ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของเกษตรกร
- 3) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวของเกษตรกร
- 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตข้าว

ของเกษตรกร

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2554 จำนวน 100 คน ศึกษาประชากรทั้งหมดจึงไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่(frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด(maximum) ค่าเฉลี่ย(mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(standard deviation) และการจัดลำดับ (ranking)

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว พบว่า มากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.97 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน ประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 19.94 ปี ประสบการณ์ในการผลิตข้าวเกษตรดีที่เหมาะสมเฉลี่ย 5.77 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร มากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกลูกค้า ธ.ก.ส. เกือบทั้งหมดเคยไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 1.72 ครั้ง เกือบทั้งหมดมีอาชีพหลักทำนามากกว่าครึ่งมีอาชีพรองรับจ้าง พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 27.78 ไร่ พื้นที่ทำนาทั้งหมดเฉลี่ย 28.47 ไร่ พื้นที่ทำนา

The 2nd STOU Graduate Research Conference

แบบเกษตรกรที่เหมาะสมเฉลี่ย 15.29 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานช่วยทำนาเฉลี่ย 2.34 คน จำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 1.92 คน ผลผลิตข้าวทั่วไปเฉลี่ย 438.66 กก./ไร่ ผลผลิตข้าวเกษตรกรที่เหมาะสมเฉลี่ย 469.11 กก./ไร่ มากกว่าครึ่งกู้เงินในการผลิตข้าว และมากกว่าครึ่งกู้เงินในการผลิตข้าวจาก ธ.ก.ส.

2. ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

1) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 74 มีความรู้โดยตอบถูกเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว โดยที่เกษตรกรร้อยละ 94 ตอบถูกในเรื่อง หากแหล่งน้ำอยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ไม่จำเป็นต้องเก็บตัวอย่างตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ แต่เกษตรกรร้อยละ 74 ตอบถูกในเรื่อง แหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าวต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิด การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย

2) แหล่งและระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

2.1) การได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

(1) แหล่งความรู้จากกลุ่มบุคคล พบว่า เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 66 ได้รับความรู้จากกลุ่มบุคคล โดยที่เกษตรกรร้อยละ 98 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร แต่เกษตรกรร้อยละ 66 ได้รับความรู้จากพนักงานขาย(เซลแมน)จากบริษัท

(2) แหล่งความรู้จากกลุ่มสื่อมวลชน พบว่า เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 69 ได้รับความรู้จากกลุ่มสื่อมวลชน โดยที่เกษตรกรร้อยละ 92 ได้รับความรู้จากการอบรม แต่เกษตรกรร้อยละ 69 ได้รับความรู้จากวันเกษตรกร

2.2) ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

(1) กลุ่มบุคคล พบว่า ความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร และน้อยที่สุด คือ พนักงานขาย(เซลแมน) จากบริษัท

(2) กลุ่มสื่อมวลชน พบว่า ความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ การอบรม รองลงมา คือ เอกสารแนะนำ และน้อยที่สุด คือ วันเกษตรกร

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมของเกษตรกร

3.1 การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสม

3.1.1 แหล่งน้ำ พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ แหล่งน้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย รองลงมา คือ แหล่งน้ำที่ใช้ต้องไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายต่อคน และน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

3.1.2 พื้นที่ปลูก พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ พื้นที่ปลูกต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่ทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว รองลงมา คือ กรณีพื้นที่ปลูกอยู่ในสถานะเสี่ยงให้เก็บตัวอย่างตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพดิน และน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น ควรมีการจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา

3.1.3 การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว หรือกรมวิชาการเกษตรและคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร และไม่ใช่วัตถุดิบทรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ รองลงมา คือ ในกรณีที่ผลิตเพื่อส่งออกห้ามใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ เช่น อ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง

3.1.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

1) การผลิตเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกตรงตามพันธุ์ พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ รองลงมา คือ การจัดการแปลงปลูกและการดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรื้อ และข้าวพันธุ์อื่นปนและมีการบันทึกข้อมูล และน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีควรมีความงอกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2) การป้องกันการกำจัดศัตรูพืชและความเสียหายของผลิตผลจากศัตรูพืช พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่าร้อยละ 10 รองลงมา คือ มีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว และน้อยที่สุด คือ มีการป้องกันกำจัดศัตรูและข้าววัชพืชเมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ

3.1.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1) การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพการสีที่ดี พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น ควรมีการตรวจบันทึก ข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว รองลงมา คือ เก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 25-35 วันหลังวันข้าวออก ดอก และน้อยที่สุด คือ เก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวอยู่ในระยะพลับพลึงซึ่งเมล็ดข้าวเปลือกในรวงสุกเหลืองไม่น้อยกว่าสามในสี่ส่วนของรวง

2) การเก็บเกี่ยวและการนวด พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น ควรเก็บเกี่ยวข้าวอย่าง ระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของข้าวพันธุ์อื่น รองลงมา คือ ภาชนะบรรจุข้าวสะอาดไม่ก่อให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น และน้อยที่สุด คือ การเกี่ยวข้าวด้วยเครื่องนวด ได้มีการกำจัดพันธุ์อื่นที่ตกค้างใน เครื่องออกก่อน

3) ความชื้นของข้าวเปลือกและการลดความชื้น พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น วิธีการลดความชื้นต้องไม่ทำให้เมล็ดข้าวแตกหัก จนสีได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวน้อยกว่าข้อกำหนด คุณภาพการสี รองลงมา คือ หลังนวดข้าวแล้วได้นำข้าว ไปตากแดดเพื่อลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง และนำข้าวเปลือกตากแดดเพื่อลดความชื้นไม่เกินร้อยละ 15 สำหรับการขายและไม่เกินร้อยละ 14 สำหรับการรักษารัสน้ำ

3.1.6 การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น วิธีการเก็บรักษา และรวบรวมผลผลิตต้องไม่ทำให้ผลผลิต ข้าวเสียหาย รองลงมา คือ อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและการเก็บรักษามีความสะอาดสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมได้ และสถานที่เก็บรวบรวม และที่เก็บรักษาถูกสุขลักษณะสะอาดและมีการถ่ายเทอากาศดี

3.1.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พบว่า การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการลดความชื้นข้าวเปลือก รองลงมา คือ มี

การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ และมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ วัตถุอันตรายทางการเกษตร และน้อยที่สุด คือ มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

3.2.1 แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ แหล่งน้ำที่ใช้ต้องได้จากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย รองลงมา คือ กรณีพื้นที่ปลูกอยู่ในสภาวะเสี่ยงให้เก็บตัวอย่าง ไปตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

3.2.2 พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ พื้นที่ปลูกต้องเป็นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่ทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว รองลงมา คือ กรณีพื้นที่ปลูกอยู่ในสภาวะเสี่ยงให้เก็บตัวอย่างตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพดิน และน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น ควรมีการจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา

3.2.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าว หรือกรมวิชาการเกษตรและคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร รองลงมา คือ ไม่ใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ และน้อยที่สุด คือ ในกรณีผลิตเพื่อส่งออกห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้

3.2.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

1) การผลิตเพื่อให้ได้ข้าวเปลือก ตรงตามพันธุ์ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ รองลงมา คือ การจัดการแปลงปลูกและการดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรื้อและข้าวพันธุ์อื่นปนและมีการบันทึกข้อมูล และน้อยที่สุด คือ อื่นๆ เช่น เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีควรมีความงอกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2) การป้องกันการกำจัดศัตรูพืชและความเสียหายของผลิตผลจากศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ มีการสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว รองลงมา คือ อื่นๆ เช่น ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่าร้อยละ 10 และน้อยที่สุด คือ มีการป้องกันการกำจัดศัตรูและข้าววัชพืชเมื่อสำรวจพบความเสียหายระดับเศรษฐกิจ

3.2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

1) การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพการสีที่ดี พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ เก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวง ข้าวมีอายุ 25-35 วันหลัง วันข้าวออกดอก และเก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวง ข้าวอยู่ในระยะปลับปลิง ซึ่งเมล็ดข้าวเปลือกในรวงสุกเหลืองไม่น้อยกว่าสามในสี่ส่วนของรวง รองลงมา คือ อื่นๆ เช่น ควรมีการตรวจบันทึกข้อมูลการเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว

2) การเก็บเกี่ยวและการนวด พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ การเกี่ยวข้าวด้วยเครื่องนวดได้มีการกำจัดพันธุ์อื่นที่ตกค้างในเครื่องออกก่อน และอื่นๆ เช่น ควรเก็บเกี่ยวข้าวอย่าง ระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของข้าวพันธุ์อื่น และรองลงมา คือ ภาชนะบรรจุข้าวสะอาดไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของข้าวพันธุ์อื่น

3) ความชื้นของข้าวเปลือกและการลดความชื้น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ นำข้าวเปลือกตากแดดเพื่อลดความชื้นไม่เกินร้อยละ 15 สำหรับการขายและไม่เกินร้อยละ 14 สำหรับการรักษารพันธุ์ รองลงมา คือ อื่นๆ เช่น วิธีการลดความชื้นต้องไม่ทำให้เมล็ดข้าวแตกหัก จนสีได้ข้าวเต็ม

เมล็ดและต้นข้าวน้อยกว่าข้อกำหนด และน้อยที่สุด คือ หลังนวดข้าวแล้วได้นำข้าวไปตากแดดเพื่อลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง

3.2.6 การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้ เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ อื่นๆ เช่น วิธีการเก็บรักษาและรวบรวมผลผลิตต้องไม่ทำให้ผลผลิตข้าวเสียหาย รองลงมา คือ สถานที่เก็บรวบรวมและที่เก็บรักษาถูกสุขลักษณะ สะอาดและมีการถ่ายเทอากาศดี และน้อยที่สุด คือ อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุและพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและการเก็บรักษามีความสะอาดสามารถป้องกันการปนเปื้อนจาก อันตรายและสิ่งแปลกปลอมได้

3.2.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ รองลงมา คือ อื่นๆ เช่น มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการ ลดความชื้นข้าวเปลือก และน้อยที่สุด คือ มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว

4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

4.1 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

4.1.1 แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ ขาดน้ำ เมื่อเกิดฝนทิ้งช่วง รองลงมา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำ และน้อยที่สุด คือ แหล่งน้ำอยู่ไกลโรงงาน อุตสาหกรรม

4.1.2 พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ ขาด ความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงบำรุงดิน รองลงมา คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และน้อยที่สุด คือ สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม

4.1.3 การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ สารเคมีราคาแพง รองลงมา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง และน้อยที่สุด คือ แหล่งจำหน่ายสารเคมีอยู่ห่างไกล

4.1.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการ ใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ เมล็ดพันธุ์อื่นปนเกินร้อยละ 5 เนื่องจากไม่มีการสำรวจข้าวในแปลงนา และ รองลงมา คือ มีข้าวเรื้อและหรือข้าวปนมากกว่า 40 ต้น/ไร่

4.1.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ ไม่สามารถเก็บเกี่ยวข้าวในระยะที่เหมาะสมได้เพราะขาดแรงงานคนเก็บเกี่ยว รองลงมา คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวและภาชนะบรรจุไม่สะอาดมีสิ่งเจือปน และน้อยที่สุด คือ วิธีการเก็บเกี่ยวก่อให้เกิดอันตรายต่อ ผลผลิตโดยไม่ได้ทำความสะอาดเครื่องนวดก่อนเก็บเกี่ยว

4.1.6 การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ ยังฉงนไม่สามารถป้องกันศัตรูจำพวกนก หนู ได้ รองลงมา คือ ไม่มีลานตากเมล็ดพันธุ์ และผลผลิตมากแต่ยังฉงนมีขนาดเล็ก และน้อยที่สุด คือ มีพาหนะน้อยไม่เพียงพอในการขนย้ายผลผลิต

4.1.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม มากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูลไม่สม่ำเสมอเกี่ยวกับแหล่งที่มา เมล็ดพันธุ์การเตรียมดิน การกำจัดพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยว การลดความชื้น และการตรวจของเจ้าหน้าที่ และรองลงมา คือ การบันทึกข้อมูลด้านวัตถุดิบขึ้นตอนยุ่งยาก

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว มากที่สุด คือ การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เช่น ให้รัฐบาลสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ รองลงมา คือ พื้นที่ปลูก เช่น ให้เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน และน้อยที่สุด คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เช่น ต้องการแรงงานที่ค่าแรงราคาถูก และเพียงพอในช่วงการเก็บเกี่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

จากการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับ วันเพ็ญ สุรฤกษ์(2538:118-281) พบว่า วัฒนธรรมประเพณีของเกษตรกรในทวีปเอเชียส่วนใหญ่ภารกิจด้านการเกษตรส่วนมากเป็นบทบาทของเพศชาย เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร สอดคล้องกับผลการศึกษา สมาน แก้วลาย (2549:74) ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีของเกษตรกรตำบลเชียงยืน อำเภอมือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตข้าว 11-20 ปี ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษา เกียรติพร ศรีชนะ (2545:37) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าว 20-30 ปี และประสบความสำเร็จในการยอมรับเทคโนโลยี เพราะว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในการผลิตข้าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา วันเพ็ญ สุรฤกษ์(2538:118-218) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินกู้อื่นและได้รับคำปรึกษาคิดตามจากเจ้าหน้าที่ของธนาคาร

2. ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

2.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด คือ แหล่งน้ำอยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย จำเป็นต้องเก็บตัวอย่างตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพน้ำ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรให้ความสำคัญและสนใจการผลิตข้าวตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม เนื่องจากราคาข้าวที่ผลิตตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสมจะมีราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษา สมาน แก้วลาย(2549:103) ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีของเกษตรกรตำบลเชียงยืน อำเภอมือ จังหวัดอุดรธานี พบว่า เกษตรกรตอบถูกมากที่สุดในเรื่อง การทำความสะอาดเครื่องนวดสีทุกครั้งก่อนนวดสีและในเรื่องควรสำรวจแปลงนาทุกครั้งก่อนตัดสินใจใช้สารเคมี

2.2 แหล่งและระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ทองคูณ ศรีณรงค์(2553:119) ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในตำบลหนองไผ่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากจากผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรและองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกรและทำงานในพื้นที่ชุมชน

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร

3.1 การปฏิบัติตามของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา เชิด ดีเกิด (2549:89) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามเกษตรดีที่เหมาะสม ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำและคุณภาพ พื้นที่เพาะปลูก การใช้วัตถุดิบตราขาย การผลิตให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพที่ดี การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็น การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ ทองคุณ ศรีณรงค์ (2553:119) ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมซึ่งความคิดเห็นในระดับมาก 6 ประเด็น เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตในแปลงนา การเตรียมดินและดูแลรักษา การจัดการก่อนการผลิต และการผลิตให้ได้ข้าวเปลือกมีคุณภาพ และสอดคล้องกับ ผลการศึกษา ไชยประสิทธิ์ อภิรมยานนท์(2547:132) ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรอำเภอเขียงขึ้น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษ ด้านการเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว คือการเก็บเกี่ยวข้าวด้วยรถเกี่ยวข้าวต้องทำความสะอาดรถเกี่ยวข้าว ก่อน เพราะการทำความสะอาดรถเกี่ยวทำให้ลดพันธุ์ปนได้

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว

4.1 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมีปัญหา มากที่สุดในประเด็น การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ทองคุณ ศรีณรงค์ (2553:117) ศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากในประเด็นการจัดการก่อนการผลิต เรื่อง สารเคมีราคาแพงและ แหล่งจำหน่ายอยู่ไกล ขาดน้ำเมื่อฝนทิ้งช่วง ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำ และดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขัดแย้งกับผลการศึกษา เชิด ดีเกิด (2549:89) ศึกษาพบว่า ปัญหาในการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรดีที่เหมาะสม คือ ปัญหาด้านแหล่งน้ำและคุณภาพน้ำ และขัดแย้งกับผลการศึกษาสมาน แก้วลาย(2549:103) ศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ในเรื่องการจำหน่ายราคาค่ำ

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว พบว่า เกษตรกรมี ข้อเสนอแนะในประเด็น การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว เรื่อง ให้รัฐบาลสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ทองคุณ ศรีณรงค์(2553:119) ศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านการผลิต ให้ได้ข้าวเปลือกมีคุณภาพ คือให้รัฐบาลสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะถ้าเกษตรกรได้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพก็จะมีปัญหาเรื่องข้าวแฉะและข้าวปน ทำให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ภาครัฐควรให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าวต้องได้จากแหล่งที่ไม่มี สภาพแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งเป็นอันตราย เนื่องจากเกษตรกรยังมีความรู้ในเรื่องนี้น้อยเมื่อเทียบกับเรื่องอื่นๆ

2) การปฏิบัติตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าว หน่วยงานราชการควรเน้นย้ำให้เกษตรกรอ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง

3) หน่วยงานราชการควรสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพที่ดี โดยดำเนินการในลักษณะของศูนย์ข้าวชุมชน

4) ควรนำข้อเสนอแนะของเกษตรกรมาพิจารณาเพื่อวางแผนในการแก้ไขปัญหา และสนับสนุนในการผลิตข้าวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมให้มากขึ้น ครอบคลุมทุกพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของการผลิตข้าว ในระดับพื้นที่โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วม

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทิศทางการตลาดของข้าวเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมการผลิต ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดข้าวอย่างเหมาะสม

3) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

4) ควรขยายการวิจัยลักษณะเดียวกันไปในพื้นที่อื่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและ รองศาสตราจารย์ ดร. สนิษฐา คุรุฑเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษารอง สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ให้แนวคิดและติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่เริ่มต้น จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จ เรียบร้อยสมบูรณ์ และ ดร.นันทา บุรณะชนัง ประธานกรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายสมบูรณ์ ชารัมย์ เกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอประโคนชัยทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาอำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์เกษตรกรและให้การสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ความสำเร็จทั้งหมดที่เกิดขึ้นได้นี้ ผู้วิจัยได้รับกำลังใจและการช่วยเหลือจากครอบครัวและบุคคลรอบข้างมาโดยตลอด ทำให้การศึกษาและการทำงานเต็มไปด้วยความสุขเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาทุกท่านที่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้สนใจการศึกษาและแด่เกษตรกรทั้งมวล

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554:1) คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาเกษตรกร กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548:9) โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน นอกเขตชลประทาน ระดับมาตรฐานส่งออก ปี 2548 กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2549:1-2) การผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยได้มาตรฐานและกระบวนการส่งเสริม เอกสารวิชาการ

โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ปี 2549

วันเพ็ญ สุฤกษ์ (2538:118-281) ภูมิศาสตร์การเกษตรเชิงวิเคราะห์ โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เล่มที่ 1

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา

สมาน แก้วลาย (2549:74) “การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีของเกษตรกร ตำบลเชียงยืน อำเภอมือ จังหวัด

อุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริม

การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เกียรติพร ศรีชนะ (2545:37) “ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ทองคูณ ศรีณรงค์ (2553:119) “การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวโดยใช้เกษตรกรที่เหมาะสมใน ตำบลหนองไผ่

อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เจ็ด ดีเกิด (2549:89) “การผลิตข้าวหอมมะลิตามเกษตรกรที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด”

วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โชคประสิทธิ์ อภิรมยานนท์ (2547:132) “การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร

อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม

การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ